

Tod sekla bridka bodo jekla.
Dokumentarec meseca.
TV SLO1, 4. 4.

Igor Bratož

In dež krvav in solz potok in blisk in grom

Dokumentarni film, katerega režijo in scenarij je podpisal **Marjan Frankovič**, je bil še eden od zgodovinsko-pietetnih vstopov v ris tragedije, ki je med prvo svetovno vojno zadela kraje ob Soči, posebnost oddaja pa je bila v tem, da ni poskušala slikati široke freske divjih vojnih dogajanj, ampak se je – nikakor ne »za spremembo« – posvetila vsemu, kar so ob silnem klanju doživeli domačini.

4

Najprej je seveda prišel ukaz »Cesar ukazuje ...«, in domačim fantom ni preostalo drugega, kot da poslušno primejo za orožje in čakajo, kaj se bo zgodilo. Lahi, ki so takoj na začetku zavzeli Breginj, so sprožili neznosno učinkovit uničevalni stroj: sledili so pregoni prebivalstva, kraljevi alpini in bersaljerji so očitno delovali po načrtu in pobijali

nedolžne, družine z malimi otroki pa izseljevali globoko v Italijo. Da je bilo vse še obupnejše, je med najšibkejšimi prebivalci kosila davica. Počasi je postalo tako brezizhodno, da ni bila nič presenetljivega ugotovitev, ki jo je oddaja smiselno poudarila, namreč občutek, da je Dunaj podložnike pozabil in da ti pač nimajo nobene domovine več. Vzeli so jim jezik, šole, hoteli so jih spraviti »na kant« in tako zasledeno območje asimilirati. Ilustracijo za vse to in še za marsikaj drugega – tudi za prepoznanje, da domačini vojaki niso doživeli nobenega zadoščenja ali hvale za obrambo domačih krajev – je scenarist našel v knjigi **Rudolfa Rudija Šimaca** *Kako se je začelo na Soči 1915 in končalo 1918*, očitno viru vsakršnih trpkosti. Oddaja, ki je s svojo nazorostjo in uvidom v posameznikovo trpljenje učinkovala kot opomin proti prahu pozabe.